

СТВАРАЛАШТВО ВЕСНЕ ПАВЛОВИЋ

*Времену њејова уметности,
уметности њена слобода*
Натпис изнад улаза у Кућу
сецесије у Бечу

Весна Павловић (Ниш, 1971) завршила је основне и магистарске студије, одсек графике, на Академији уметности у Новом Саду, на којој је тренутно докторанд. Члан је УЛУС-а и Нишког графичког круга. Излагала је на преко 200 колективних изложби, а имала је и преко 20 самосталних изложби. Учествовала је у бројним ликовним колонијама у Србији и Европи. Ради као ванредни професор на Факултету дигиталних уметности у Београду Универзитета Метрополитен. Техника колажа јој је главна уметничка преокупација последњих десет година.

Слојевитост у стваралаштву Весне Павловић огледа се у њеном начину поимања технике колажа. Ови колажи настали су деконструкцијом ранијих дела уметнице и њиховом реконструкцијом у потпуно нове композиције. Уметница одлуком да »уништи« свој дотадашњи рад успела је да га спасе од заборава реконтекстуализујући га у потпуно новој техници и изразу.

Опус уметнице може да се подели на неколико типских целина. Једну од целина чине колажи великих формата на којима Весна Павловић јасно »уједињује фрагменте и облике у јединствену

символичку представу»¹. Потом ручно рађени омоти за плоче које је уметница стварала за албуме аутора и бендова које сама слуша или које слушају њени пријатељи. Такође, персоналну *књићу живоџа*, метафорички приказ живота уметнице од детињства до зрелог доба.

КОЛАЖИ: ДЕКОНСТРУКЦИЈА – КОНСТРУКЦИЈА УМЕТНОСТИ

Према речима саме уметнице колажи су скројени од фрагментата њених графика, цртежа, пастела, акварела и илустрација из часописа које стварала током живота у Пољској. Једне вечери је одлучила да исецка свој комплетан опус и прекроји га у нешто потпуно уникатно. Колажи Весне Павловић »настали су уклапањем и монтирањем оригиналних радова ствараних током читавог њеног уметничког опуса«. На својствен »начин поимања технике колажа као израза конструкције, али и деконструкције, ова уметница ујединила је фрагменте и облике заједно са позадином у јединствену акциону представу.«² Основни постулати авангардне уметности »дислокација, деконтекстуализација и реконтекстуализација«³ изразито су присутни у ликовном језику колажа Весне Павловић. Она, као савремени авангардни уметник, у потпуности раскида са традицијом и уништава уметност⁴ какву је до тада стварала и на њеним остацима изграђује потпуно нову уметност. Уметница успева да »оствари оно што су дадаисти називали демолирањем, идеал *ideal tabula rasa*«⁵. Одлике кубизма, весника историјске авангарде, као што су »фрагментација и геометризација приказаних фигура, замагљивање разлика првог плана и позадине«⁶, читају се и из колажа Весне Павловић. Разлика је у томе што је код уметнице позадина потпуно измештена, јер је њена главна преокупација однос фигура које представља на платну.

1 Radojković Slobodan, Marijanović Zoran, *What comes next*, Niš: Galerija savremene umetnosti, 2013.

2 http://www.artmagazin.info/index.php?option=com_content&task=view&id=1845&Itemid=228

3 Мијушковић Слободан, *Прва »последња« слика*, Београд: Геопоетика, 2009, 34

4 Birger Piter, *Teorija avangarde*, Beograd: Narodna knjiga, 1998, 73 – 132

5 Pođoli Renato, *Teorija avangardne umetnosti*, Beograd: Nolit, 1975, 127

6 Dietrich Scheunemann, *From Collage to the Multiple. On the Genealogy of Avant-Garde and Neo-Avant-Garde*, *Avant Garde Critical Studies*, no. 17, 2004, 15 – 48

»На радовима можете да осетите *godur* примитивног и савременог, верског и еротског. Комбиновање и синхронизација архетипског садржаја и појавног света облика на радовима Весне Павловић нам говоре о трајности и континуитету у њеном раду.«⁷ Примитивизам код Весне Павловић огледа се у сировости, искренности, па чак и одликама нечег »безобразног«, што одступа од усиљених канона⁸. Као у Русоовом миту о »племенитом дивљаку«, живот у хармонији са природом, без покварености савременог друштва услед све већег развоја технологије, експлоатације људи и отуђења. Уметница уметањем материјала попут приватних писама, делова тканине, канапа, фотографија поштује дефиницију »културе материјала – реални материјали у реалном простору«⁹ коју су дали Маљевич и Татлин, али за разлику од представника историјске авангарде не лишава своје колаже личног и емотивног контекста. »Њени колажи вибрирају невероватно привлачном и емотивном енергијом, неагресивно и крајње отворено, не остављајући нас никако равнодушним.«¹⁰

ОМОТИ ЗА ПЛОЧЕ: МУЗИКА КАО ИНСПИРАЦИЈА

Персонализована уметност је кованица која, можда, најбоље описује рад уметнице Весне Павловић у најужем контексту. Када су у питању »ручно рађени омоти за плоче, којима нас уметница враћа кроз време, у осамдесете године«¹¹ она израђује омоте за ауторе и бендове које воли да слуша или за оне које воле да слушају њени пријатељи. Весну Павловић »је за инспирацију овог несвакидашњег виђења уметности водило време када су се слала писма, када су папир и ручно писане поруке биле вредан део свакодневног живота, који се у данашњем, дигиталном времену изгубио.«¹² Листањем јединствених омота за плоче посматрач евоцира време када се слушала квалитетна музика, када се излазило у дискотеке и са нестрпљењем се чекало да *Juïsson* откупи права и изда нову

7 Радојковић, Маријановић, *н.г.*, 2013

8 Војиловић Никола, *Социјална конструкција »drugog« као »primitivnog«*, *Филозофија и друштво XXIV* (2), 2013, 193 – 210

9 Мијушковић, *н.г.*, 2009, 70

10 Вергот Милица, *Весна Павловић – Пажђерска: Графике*, Ниш: Салон 77, 1998.

11 http://www.arte.rs/sr/aktuelno/vesna_pavlovic_misaone_vibracije-12994

12 <https://www.metropolitan.ac.rs/novosti/misaone-vibracije-izlozba-profesorke-vesne-pavlovic/>





плочу неког од светских аутора или бендова. Приватна сећања из живота уметнице »инкорпорирани у одговарајући историјски наратив«¹³ буде, такође, приватна сећања посматрача и заједно формирају колективно памћење неких претходних, бољих времена.

Музика има важну улогу у животу сваког појединца и често се у одрастању млади проналазе кроз одређени музички жанр. Музика им помаже да формирају ставове према животу и ослобађа их да свету покажу сопствене укусе. Композицијом *Music* Весна Павловић ослобађа неке своје ставове представљајући фигуре у изузетно смелим покретима и облицима понашања.

БЕЛЕЖНИЦА: КЊИГА ЖИВОТА

Бележница је уметнички облик који најдиректније представља интиму уметнице. Персонална *књи́га живо́ша*, метафорички приказује живот Весне Павловић од детињства до зрелог доба. Она је својеврстан пример интерактивног колажа саткана од приватних писама, фотографија, илустрација које причају животну причу уметнице. Ово дело омогућава посматрачу да излиста и ишчита значајне тренутке из живота уметнице и постане сведок њених најинтимнијих простора.

НАРАТИВИ ВЕСНЕ ПАВЛОВИЋ

Слојевитост ликовног језика Весне Павловић огледа се и у неколико наратива који могу да се ишчитају из њених радова. Не постоји једна тема која доминира њеним композицијама, главна инспирација уметнице је живот, а живот има много аспеката. Она нам представља интимне просторе, личне контемплације о сексуалности, »родне позиције и осећања, али и уметничке и људске слободе и слободоумности«¹⁴. Наративи који се највише истичу у композицијама Весне Павловић су родни односи, интимни простори саме уметнице и еротика која прожима њен целокупан уметнички рад.

13 Мијушковић, *н.г.*, 2009, 72

14 http://www.artmagazin.info/index.php?option=com_content&task=view&id=5146&Itemid=231

РОДНИ ОДНОСИ: ЖЕНА У ФОКУСУ

Када жене користе своја тела у уметничком раду, оне користе себе; значајан психолошки фактор претвара ова тела или лица из објекта у субјект.

Луси Липард (Lucy Lippard)

Весна Павловић као савремена уметница не истиче осећај одговорности да се бави женском пресељивом и њен рад је фокусиран на »индивидуалне бриге, а мање на општу феминистичку поруку«¹⁵, међутим, тешко је одолети утиску да на колажима ове уметнице доминира женска фигура. Она када представља мушко – женске односе увек их представља у контрасту црно – бело, где је женска фигура најчешће бела, оивичена црном, док је мушка фигура у потпуности црна и неретко у другом плану у односу на женску фигуру. Користећи »бело и црно, дакле такозване не-боје, како се у технолошком вокабулару називају бела и црна«¹⁶ она истиче атмосферу, односно однос фигура. Међутим, одсуство боје прекидају црвени тонови који се појављују у оквиру женске фигуре дајући јој примат, у односу на мушку, употребом једне од основних боја. На тај начин, њена женска фигура, задобија нуминозан карактер, она је »Шекина, инкорпорирано божанско женско присуство на земљи... Она је главни женски аспект који у себи манифестује извор свег живота«¹⁷.

Најчешће је женска фигура персонификација саме уметнице, и без обзира на то што су њене фигуре увек представљене у форми акта, она их не подвргава објективизацији, већ »уместо објекта нуди себе и свој идентитет као субјекат«¹⁸. Није необично што ова уметница бира акт за представљање својих фигуралних облика јер је вековна »директна препрека женама да се остваре у уметничком свету у прошлости, представљало је то што им је сликање актова било забрањено. Ово је била кључна ставка у прошлим вековима, када је акт био један од најпроминентнијих сликар-

15 <https://www.theartstory.org/movement/feminist-art/>

16 Мијушковић, н.г, 2009, 25

17 Харис Џудит, Јуні и јоја: Везе психе и тела, Београд: Арете, 2021, 126

18 <http://milicamagazine.com/sr/susret-zena-u-umetnosti/>



I am here, комбинована техника, 160 × 160 cm, 2010–2012.

ских мотива.«¹⁹ Поред тога што Весна Павловић својим еротским приказима руши табуе, смело и без вулгарности истиче ерос, она уједно и слави могућност савремене жене да слободно слика акт. Уметница још одважније ужива слободу савремених уметника композицијом *I am here* на којој слави љубав између две жене. Приказане су две девојке које се држе за руке, а руке им је уметница увезала канапом. Једној су покривене груди, а истакнуте гениталије, док су другој покривене гениталије, а истакнуте груди из којих излази срце. На овај начин уметница говори да љубав и страст увек иду под руку. Композицијом доминира контраст црно–бело, али га прекидају црвени тонови симболишући оно исконско у сваком човеку, а то је потреба за блискошћу са другим. Историјски посматрано тема две жене у љубавном загрљају је нешто што је голицало знатижељу многих уметника. *Две девојке (Заљубљени ѝар)* Егона Шилеа је један од таквих примера. Шиле приказује две девојке у заносу у »веома смелим позама... и са јасно истакнутим гениталијама«²⁰ у жељи да испровоцира и шокира посматрача. Такође, »цртеж Анастаса Јовановића *Откривени* приказује на кревету две жене у загрљају, одевене у танке хаљине које се једва назире, ненадано ухваћене у интимном тренутку.«²¹ Весна Павловић у свом приказу не жели да провоцира, али није ни стидљива, она смело наглашава ерос и њено платно одише набојем и еруптивном енергијом која изискује реакцију од посматрача. »Њена композициона решења су до те мере храбра, да ослобађају аутора (и посматрача) стереотипа и досаде.«²²

19 <https://amplitudemagazin.com/zene-u-umetnosti-predstavljajne-i-zastupljenost/>

20 *Veliki slikari. Život, delo, uticaji. Egon Šile*, br. 52, ur. Ana Briški-Šurđevac, London: Maggie Calmels, 2010/ 2011.

21 <https://www.transserbia.org/queer/1859-kvir-u-umetnosti-predstave-zena-u-srpskom-slikarstvu>

22 Marjanović Zoran, *Grafička istraživanja*, Beograd, 1997.

ИНТИМНИ ПРОСТОРИ УМЕТНИЦЕ: ИНСПИРАЦИЈА ЖИВОТОМ

Ја сам сама себи муза

Фрида Кало (Frida Khalo)

Један од наратива који се ишчитавају из стваралаштва Весне Павловић су интимни простори саме уметнице. За ове приказе она црпи инспирацију из приватног живота и живота својих пријатеља. Постоје неке додирне тачке између њених и дела сликара интимизма. »Интимизам у фокусу има личне доживљаје живота«, као и незаобилазне приказе »интимних исечака из свакодневнице«²³ што је присутно и у композицијама Весне Павловић. Међутим, док платна интимиста, са или без присуства фигура, »одишу осећајем мира, спокоја, али кад-кад и меланхолије, откривајући расположење и емоције сликара«²⁴, призори Весне Павловић осликавају »интимне контемплације и осећања уметнице поводом слике себе«²⁵, односно сопственог живота, али и откривају посматрачу њена расположења и емоције. Сликари интимизма глорификују приватне просторе у виду ентеријера који су неретко главни актери композиције, са друге стране, Весна Павловић измешта позадину и истиче приказе фигура и њихове међусобне односе.

Марко Челебовић, један од најзначајнијих представника српског интимизма, изражава »фасцинацију тканином, њеним дезеном и бојом« и у свом делу *Мршва њприрода* показује како »једна проста ствар попут шарене мараме може да разигра читаву композицију«²⁶. Тако и Весна Павловић своје композиције разиграва парчићима тканине попут чаршава и чипке. Међутим, њене тканинине имају различите алузије, у зависности од контекста саме композиције у коју је ауторка умеће. Па тако негде представља постељу љубавника, док у оквиру другог дела алудира на традицију и баштину поднебља Србије.

Због објеката које уметница инкорпорира у своје колаже њени интимни простори постају јавни, што омогућава посматрачу да постане сведок многих њених приватних и личних тренутака.

23 Милановић Гордана, *Свакодневница окућана бојом: сликари интимних моменаша*, видети на <https://kulturkokoska.rs/intimisti/>

24 Милановић, н.г

25 <http://milicamagazine.com/sr/susret-zena-u-umetnosti/>

26 Милановић, н.г



Lullaby, комбинована шехника, 160 × 160 cm, 2010–2012.



Pleasure, комбинована шехника, 160 × 160 см, 2010–2012.

Један од таквих примера је композиција *Lullaby* на којој су приказане две жене окренуте једна од друге. Између њих је уметнуто велико парче чаршафа са чипком и фотографија пиротског ћилима. *Lullaby* се директно надовезује на Пикасову *Мртву природу са исцрпљеном људском* која је »срушила границе између уметности и света и, још битније, границу између слике и скулптуре. Обични предмети – конопац, парче тканине и фотографија – унети су у слику... мртве природе, тако да изгледа као нека врста рељефа.«²⁷ Док Пикасо на ироничан начин умеће фотографију пресвлаке за столицу критикујући миметичке тенденције уметника након појаве фотографије, Весна Павловић умеће фотографију ћилима контекстуализујући поднебље на које се наратив композиције односи. Из овога се ишчитава да је уметница пореклом са југа Србије и посматрач постаје свестан њеног интимног наслеђа. Са друге стране, према речима саме ауторке, ова композиција представља разговор између свекрве и снаје, што је само по себи пример стереотипног колективног наслеђа Србије.

ЕРОТИКА: ВИШЕГОДИШЊА УМЕТНИЧКА ПРЕОКУПАЦИЈА

*У ероџском, ѿакође, ѿосѿоји и гелић
свеѿосѿи.*

Егон Шиле (Egon Schiele)

Вишегодишња преокупација уметнице, еротика, је најдоминантнији наратив њеног стваралаштва. Она »храбро и до *дрскосѿи* директно представља најинтимније делова тела, њихов додир, па и сам чин спајања и сједињавања« дајући им »свакодневни аспект«. ²⁸ Истраживање сопствених ставова о родним односима, третирање мушких и женских тела и сексуалности највише фокусирају пажњу ауторке.

Утицај стваралаштва Егона Шилеа присутан је на еротким платнима Весне Павловић. Уметница и сама потврђује да је Шиле, можда, највише утицао на њен ликовни израз, барем у оном делу у ком се бави еротиком. Међутим, Шиле инсистира на апсолутној уметничкој слободи померајући границе моралног. Он сво-

²⁷ Kuspit Donald, *Kritička istorija umetnosti XX veka*, prevod V.

Mates, Art Press, 2012, 104-105

²⁸ Вергот, н.г, 1998.



Тринидад, комбинована шехника, 160 × 160 см, 2010–2012.

јим смелим и »често провокативним позама«²⁹ изузетно младих модела жели да истакне друштвене табуе и да шокира своје савременике. Са друге стране, платна Весне Павловић, поред тога што су обрађена великом техничком вештином, одишу сензуалношћу и еросом. Код ње нема вулгарности и провокације, она смело велича људско тело и истиче жељу за љубавном блискошћу и осећајем интимности.

Колаж *Pleasure* приказује испреплетане фигуре у љубавном заносу. Шилеов утицај је најприсутнији у овом раду. Његова слика *Зајрљај (Љубавници II)* приказују фигуре у истом заносу као фигуре у колажу *Pleasure*. Шилеови љубавници »изражавају страст и жудњу... потребу за блискошћу и физичким остварењем жеље«³⁰. Осетна је драматичност тренутка и напетост тела на које алудирају и набри згужване постеле. Љубавници Весне Павловић одишу набојем и еруптивном енергијом која изискује реакцију од посматрача. Однос њених фигура отворено и неагресивно зрачи привлачном и емотивном енергијом. Та енергија је додатно истакнута цртицама и кратким потезима, прекидњем контраста црно-бело уметањем црвених тонова. Код уметнице је, такође, уочљива потреба за физичким остварењем жеље, али је присуство оваплоћеног ероса баца у други план.

На композицији *Trinidad* мушка фигура, која се налази између две женске фигуре, неодољиво подсећа на Манеову *Олимпију*. »Њен поглед је безобразан и директан, нимало скривен, она се не либи да особу наспрам себе посматра, као и што та особа посматра њу, она није срамежљива«³¹. Весна Павловић мушку фигуру смешта у ситуацију о којој машта велики број мушкараца, али, уједно, замењује родне улоге и поново глорификује жену као главног актера свог стваралаштва. Њена мушка фигура, баш као и Манеова *Олимпија* директно гледа у посматрача, док се женске фигуре међусобно посматрају. Делом *Trinidad* ауторка најјасније истиче истраживање сопствених ставова о родним односима.

»Ови радови су серија озбиљног, уједначеног, специфичног рукописа и ликовног говора усмереног да узнемири чула.«³² Композициона решења уметнице су слободна и одважна и она не фокусира само једну, изузетно важну, страну човековог живота

29 *Veliki slikari*, н.д, 2010/ 2011.

30 *Veliki slikari*. н.д, 2010/ 2011

31 <https://slikeiprilike.com/2018/10/30/umetnost-i-erotika-o-dve-slika-iz-pariskog-muzeja-orsej/>

32 Радојковић, Маријановић, н.г, 2013

већ симбиоза свестраности говори о трајности и континуитету њене укорене инспирације.

Ликовни језик колажа Весне Павловић сумира авангардну потребу за новом уметношћу, стварану изван општеприхваћених канона, као и уписивање интимних тренутака у колективну свест, еротику као прославу слободе савременог стваралаштва и истраживање сопствених ставова по питањима третирања људског тела, родних односа и сексуалности.

Стваралаштво уметнице представља својеврсну аутобиографију у којој она, кроз технику колажа, исписује свој живот као на страницама књиге. Јавни простор галерија постаје њена приватна сцена на којој се изнова одигравају призори из интимног живота ауторке. Прекројивши своја ранија дела у колаже она кроји причу свог живота уткивајући реликвије персоналног и професионалног сазревања у јединствени гешталт.



Найред у йрошлосџ, комбинована шехника, 30 × 30 см, 2020.

БИБЛИОГРАФИЈА

Birger Piter

Teorija avangarde, Beograd: Narodna knjiga, 1998.

Božilović Nikola

Socijalna konstrukcija »drugog« kao »primitivnog«, Filozofija i društvo XXIV (2), 2013, 193 – 210

ur. Ana Briški-Šurđevac

Veliki slikari. Život, delo, uticaji. Egon Šile, br. 52, London: Maggie Calmels, 2010/ 2011.

Вергот Милица

Весна Павловић – Пажђерска: Графике, Ниш: Салон 77, 1998. (текст добијен од уметнице)

Dietrich Scheunemann

From Collage to the Multiple. On the Genealogy of Avant-Garde and Neo-Avant-Garde, Avant Garde Critical Studies, no. 17, 2004, 15 – 48

Kuspit Donald

Kritička istorija umetnosti XX veka, prevod V. Mates, Art Press, 2012.

Marjanović Zoran

Grafička istraživanja, Beograd, 1997. (текст добијен од уметнице)

Мијушковић Слободан

Prva »poslednja« slika, Beograd: Geopoetika, 2009.

Podoli Renato

Teorija avangardne umetnosti, Beograd: Nolit, 1975.

Radojković Slobodan

Marjanović Zoran, *What comes next*, Niš: Galerija savremene umetnosti, 2013. (текст добијен од уметнице)

Haris Džudit

Jung i joga: Veze psihe i tela, Beograd: Arete, 2021.

БАЗЕ ПОДАТАКА НА ИНТЕРНЕТУ

http://www.artmagazin.info/index.php?option=com_content&task=view&id=5146&Itemid=231

(приступљено 11.4.2022.)

http://www.arte.rs/sr/aktuelno/vesna_pavlovic_misaone_vibracije-12994 (приступљено 11.4.2022.)

<https://www.metropolitan.ac.rs/novosti/misaone-vibracije-izlozba-profesorke-vesne-pavlovic/> (приступљено 13.4.2022.)

<https://www.theartstory.org/movement/feminist-art/> (приступљено 11.4.2022.)

<http://mlicamagazine.com/sr/susret-zena-u-umetnosti/> (приступљено 11.4.2022.)

<https://amplitudemagazin.com/zene-u-umetnosti-predstavljanje-i-zastupljenost/> (приступљено 11.4.2022.)

<https://www.transserbia.org/queer/1859-kvir-u-umetnosti-predstave-zena-u-srpskom-slikarstvu> (приступљено 13.4.2022.)

Милановић Гордана, *Свакодневница окујана бојом: сликари инџимних моменаџа*, видети на

<https://kulturkokoska.rs/intimisti/> (приступљено 13. 4. 2022.)

<https://slikeiprilike.com/2018/10/30/umetnost-i-erotika-o-dve-slika-iz-pariskog-muzeja-orsej/> (приступљено 11.4.2022.)



Весна Павловић је рођена у Нишу. У родном граду је завршила средњу уметничку школу. Дипломирала је на Академији уметности у Новом Саду 1996. године, где је 2003. магистрирала на одсеку Графике у класи проф. Зорана Тодовића. Од 1995. године члан је Нишког графичког круга, а од 1997. УЛУС-а. Од 1997. до 2000. ради као демонстратор на Академији лепих уметности у Познању (Пољска). Од 2006. је ванредни професор на Факултету за дигиталну уметност у Београду, универзитета Метрополитен. На докторским студијама Академије уметности у Новом Саду од 2022. године.

Излагала је на преко 250 колективних изложби код нас и у иностранству. Добитник је неколико награда за стваралаштво. Била је учесних на 17 међународних колонија. Ово јој је 26. самостална изложба.



ГАЛЕРИЈА ЈОВАН ПОПОВИЋ

ЈНА 2, 26204 Опово

Тел: 013 682 028

onbopovo.org.rs

Издавач: Општинска народна библиотека Опово

За издавача: Катарина Николић Ралић, директор

Текст: Ивана Милинковић

Лектура: Анита Миланов

Фотографије у каталогу: Аутор

Графичко обликовање: Оливера Батајић Сретеновић

Типографско писмо: Plusquam Sans, Оливера Стојадиновић

Штампа: Стандард 2, Београд

Тираж: 100

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
76.071:929 Pavlović V.(083.824)

МИЛИНКОВИЋ, Ивана, 1990–Стваралаштво Весне Павловић :
[Галерија „Јован Поповић”, Опово, 7 – 20. 05. 2022.] /
[текст Милинковић Ивана]. – Опово : Општинска народна
библиотека Опово, 2022
(Београд : Стандард 2). – [20] стр. : илустр. ; 20 cm
Тираж 100.

ISBN 978-86-87885-24-0

а) Павловић, Весна (1971–) -- Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 65036809